

Alþingi
Erindi nr. P 125/386
komudagur 7.12. '99

Efnahags- og viðskiptanefnd
Alþingi
Þórshamri v/ Templarasund
150 Reykjavík

Reykjavík, 07.12.1999
Tilv. 7.2.1
ÓAS/óas

Varðar: Fyrirspurn lagða fram á fundi efnahags- og viðskiptanefndar þann 6.12.1999 vegna frumvarps til laga um breytingu á lögum nr. 50/1997, um stofnun hlutafélaga um Landsbanka Íslands og Búnaðarbanka Íslands.

Með fyrirspurn sem lögð var fram á fundi efnahags- og viðskiptanefndar þann 6.12.1999 var þess farið á leit að Verðbréfaþing Íslands hf. svaraði eftirfarandi spurningum.

3. Er tímasetning sölunnar nú í desember æskileg?

Þegar hlutabréf Búnaðarbanka Íslands hf. og Landsbanka Íslands hf. voru skráð á Verðbréfaþingi voru veittar undanþágur frá skilyrðum um dreifingu eignarhalds til 1. júní 2000. Það er ljóst að ríkið verður að selja af hlut sínum (eða bankinn að auka hlutafé sitt og selja öðrum en ríkinu) fyrir þann tíma. Sé vilji til að ná markmiðum um dreifða eignaraðild verður að telja að sala nú sé æskileg þar sem eftirspurn almennings eftir hlutabréfum er jafnan meiri í lok árs en í byrjun.

6. Er æskilegt/nauðsynlegt að stefnumótun/markmið (pólitísk-fagleg) og fyrirfram mótaðar áætlanir liggja fyrir um framtíðarþróun á fjármálamarkaði og einkavæðingu banka áður en ráðist er í sölu á fjármálastofnunum í ríkiseign?

7. Hverjir eru kostir þess og gallar fyrir hlutafjár- og lánsfjármarkaðinn að slík fyrirfram mótuð stefnumörkun liggja fyrir?

Það er ekki nauðsynlegt, en það er æskilegt að félög á almennum hlutabréfamarkaði gefi sem mestar upplýsingar um fyrirætlanir sínar og framtíðarsýn. Slíkar upplýsingar draga úr óvissu fjárfesta og ættu því að leiða til herra verðs á bréfunum. Á hinn bóginn er óvissa ekki vandamál fyrir markaðinn - segja má að markaðurinn sé einmitt tæki eða aðferð til að meta óvissu og verðleggja hana. Í óvissunni kunna einnig að felast möguleikar sem geta verið mikils virði. Langtímaáætlanir sem eru markaðnum ekki að skapi kunna því að lækka verð bréfa.

Vegna sveiflna á verði hlutabréfa af ýmsum ástæðum er fjárfestum almennt ráðlagt að líta á hlutabréf sem langtímafjárfestingar og þá gjarnan til eigi skemmri tíma en 3-5 ára. Ef veruleg óvissa er um skipan mála hjá félagi yfir þetta tímabil, getur svo farið að langtímafjárfestar haldi að sér höndum en annars konar fjárfestar sækist eftir þeim, þ.e. þeir sem líta fremur á bréfin sem skammtímafjárfestingu og vænta þess að hagnast á sölu þeirra þegar línur skýrast.

8. Eru leikreglur um fjármálamarkaðinn, m.a. löggjöf um Samkeppnisstofnun, nægilega

traustar til að fyrirbyggja eins og kostur er valdasambjöppun á fjármálamarkaði og tryggja dreifða eignaraðild? Er rétt að lögbinda hámarkseign og atkvæðisrétt? Hver er æskileg hámarkseign eins aðila eða tengdra aðila á fjármálamarkaði?

Verðbréfaþing hefur ekki skoðun á dreifðri eða sambjappaðri eignaraðild út af fyrir sig, umfram það sem felst í skilyrðum skráningar á þinginu, þ.e. að minnst 25% hlutafjár skuli vera í eigu a.m.k. 300 almennra fjárfesta. (Stjórn, stjórnendur, móður- og dótturfélög, stórir hluthafar (> 10%) teljast ekki almennir fjárfestar).

Verðbréfamarkaðurinn rúmar þannig félög með misdreifða eignaraðild. Hins vegar er almennt æskilegt að hluthafar séu ekki mjög fáir (nokkur þúsund hluthafar er ágæt dreifing) til að líkur á viðskiptum verði meiri og hreyfing á bréfunum meiri, m.a. af náttúrulegum orsökum (fjárfestar þurfa að kaupa og selja á mismunandi tímum af mismunandi ástæðum).

Verðbréfaþing hefur á hinn bóginn jafnan verið mótfallið hugmyndum um lögbindingu hámarkseignar eða atkvæðisréttar þar sem slík ákvæði geta haft veruleg áhrif á verðmyndun bréfanna.

9. Hvernig skiptist eignaraðild (fjöldi hluthafa og eignarhlutar) sundurliðað eftir fjármálastofnunum? Eiga sömu aðilar eða tengdir aðilar hlut í fleiri en einni fjármálastofnun. Hvað eiga aðilar með ráðandi markaðshlut á sviði tryggingafélaga, olúfélaga og í flutningastarfsemi og sjávarútvegi stóran hlut í fjármálastofnunum?

Eftirfarandi eru listar yfir stærstu hlutahafa þeirra fjármálastofnana sem fengið hafa hlutabréf sín skráð á Verðbréfaþingi. Þar má sjá hver eignarhlutur aðila í ofan nefndum greinum er og jafnframt ef um eignarhlut í fleiri en einni stofnun er að ræða.

Búnaðarbanki Íslands hf. 1/12 1999

Röð	Kennitala	Nafn	Nafnverð	Eignarhluti
1	540269-6459	Ríkissjóður	3.500.000.000	85,37%
2	510169-4339	Eftirlaunasjóður Starfsm B.Í.	142.296.990	3,47%
3	421289-5069	Íslandsbanki hf.	86.403.279	2,11%
4	540489-5809	VVÍB hf,sjóður 6	51.526.431	1,26%
5	690689-2009	Vátryggingarfélag Íslands hf	9.411.280	0,23%
6	460673-0119	Lífeyrissjóður sjómanna	5.640.440	0,14%
7	070469-3169	Árni Oddur Þórðarson	5.458.237	0,13%
8	140121-2159	Emanúel Morthens	5.430.121	0,13%
9	581096-2759	Lífeyrissjóðurinn Lífiðn	4.886.560	0,12%
10	621096-3039	Verðbréfastofan hf.	4.211.356	0,10%
11	130936-3429	Einar Sverrisson	2.620.014	0,06%
12	630173-0439	Lífeyrissj. verkalýðsf. Norðurl	2.462.325	0,06%
13	520789-3329	Landsbréf hf.	1.955.628	0,05%
14	621190-1569	Kvos hf	1.600.000	0,04%
15	490671-0809	Lífeyrissjóður Vestfirðinga	1.303.760	0,03%
16	410391-1209	Arnól ehf	1.265.375	0,03%
17	250942-4789	Þorgeir Baldursson	1.030.000	0,03%
18	150247-7569	Ragnar Ólafsson	1.000.000	0,02%
19	150652-2789	Sigurjón Sighvatsson	1.000.000	0,02%
20	601191-2379	Hlutabréfasj. Norðurl.	947.520	0,02%
21	181146-3979	Steinar Petersen	750.000	0,02%
22	120122-2079	Bent Scheving Thorsteinsson	696.240	0,02%
23	610269-2229	Sparisjóður Vélstjóra	695.000	0,02%
24	210971-3439	Andri Sveinsson	648.944	0,02%
25	180546-2439	Haraldur Friðriksson	631.600	0,02%

Heildarfjöldi hluthafa er 28.804

Fjárfestingabanki atvinnulífsins hf. 6/12 1999

NR	NAFN	NAFNVERD	HLUTFALL
1	FBA Holding SA	1.903.000.000	27,99%
2	Lífeyrissjóðurinn Framsýn	487.406.202	7,17%
3	Lífeyrissjóður verslunarmanna	408.000.000	6,00%
4	Fjárfestingarbanki atvinnul hf	314.367.097	4,62%
5	Partimonde Holdings Anstalt	272.000.000	4,00%
6	Lisfield Holding	238.000.000	3,50%
7	Lífeyrissjóður sjómanna	224.207.586	3,30%
8	Íslandsbanki hf.	215.578.340	3,17%
9	Gunnar Þór Ólafsson	204.000.000	3,00%
10	Sterkir stofnar ehf	204.000.000	3,00%
		4.470.559.225	65,74%

Heildarhlutafé	6.800.000.000
Heildarfjöldi hluthafa	3.836

Íslandsbanki hf. 6/12 1999

Röð	Kennitala	Nafn	Nafnverð	Eignarhluti
1	561195-2779	Lífeyrissjóðurinn Framsýn hf.	359.894.190	9,28%
2	430269-4459	Lífeyrissjóður verlungarmanna	354.472.766	9,14%
3	691289-1689	Burðarás hf.	286.354.217	7,38%
4	701288-1739	Sjóvá-Almennar tryggingar hf.	216.354.295	5,58%
5	420171-0139	Eignarhaldsfélagið Alpýðubankinn	141.737.601	3,65%
6	660269-2079	Tryggingamiðstöðin hf.	91.231.263	2,35%
7	420269-0649	Landssamband Ísl. Útvegsmanna	86.431.125	2,23%
8	511093-2019	Samtök iðnaðarins	78.882.259	2,03%
9	710169-3819	Landsbanki Íslands hf.	69.054.368	1,78%
10	701086-1399	Hlutabréfasjóðurinn hf.	63.838.636	1,65%
		Heildarhlutafé	3.878.761.205	
		Fjöldi hluthafa u.þ.b.	6.300	

Landsbanki Íslands hf. 6/12 1999

1	Ríkissjóður Íslands	5.500.000.000	84,62%
2	Eignarhaldsfél Brunabótafél Ísl	170.662.331	2,63%
3	VVÍB hf, sjóður 6	84.344.423	1,30%
4	Samvinnulífeyrissjóðurinn	31.507.760	0,48%
5	Lsj. Norðurlands	25.798.244	0,40%
6	Lsj. bankamanna	24.671.353	0,38%
7	Lífeyrissjóður sjómanna	22.451.653	0,35%
8	Úrvalsbréf	18.211.601	0,28%
9	Lsj. Verkfræðinga	17.573.574	0,27%
10	Lífeyrissjóðurinn Lífiðn	14.809.994	0,23%
11	Lífeyrissjóður Austurlands	12.879.883	0,20%
12	Skipholt ehf	10.052.100	0,15%
13	Samábyrgð Íslands á fiskiskipum	7.158.283	0,11%
14	Lsj. starfsmanna rík. B-deild	6.516.322	0,10%
15	Lífeyrissjóður Vestmannaeyja	6.058.542	0,09%
16	Viðskiptastofa SPRON	5.000.000	0,08%
17	Íslandsbanki hf.	2.731.956	0,04%
18	Hlutabréfasjóður Norðurlands hf	2.526.878	0,04%
19	Lífeyrissjóður KEA	2.136.252	0,03%
20	Lífeyrissj. Norðurl.vestra	2.048.970	0,03%

Fjöldi hluthafa er u.þ.b. 7.000

Samvinnusjóður Íslands h.f. 2/11 1999

1	Samvinnulífeyrissjóðurinn	18,31%
2	Olúfélagið hf.	15,08%
3	Vátryggingafélag Íslands hf.	13,33%
4	Fjárfestingabanki atvinnulífsins hf.	11,89%
5	Ísoport ehf.	8,16%
6	Búnaðarbanki Íslands hf	7,41%

7	Samvinnusjóður Íslands hf *	6,16%
8	Lífeyrissjóðurinn Framsýn	1,75%
9	Fjárvangur hf	1,75%
10	Hafliði Þórssón	1,44%
11	Kf. Suðurnesja	1,10%
12	Þróunarfélag Íslands hf.	0,93%
13	Lífeyrisjóður Vesturlands	0,82%
14	Kaupfélag V-Húnvetninga	0,77%
15	Lífeyrissjóður Verkfræðinga	0,68%
	Aðrir hluthafar	10,42%
		100,00%

Fjöldi hluthafa er um 150

10. Er æskilegt með tilliti til hugsanlegrar valdasambjöppunar og nauðsynlegrar þróunar og aðlögunar á fjármálamarkaði að annar hvor bankanna eða báðir - Landsbanki og Búnaðarbanki - verði á næstu árum í meirihlutaeign ríkisins?

Verðbréfaþing fær ekki séð út frá hagsmunum verðbréfamarkaðarins að þörf sé á að ríkið eigi hlut í þessum fjármálastofnunum í bráð eða lengd.

11. Hver hefur orðið þróunin í hlutabréfaeign árlega s.l. 10 ár? Hvert er mat Fjármálaeftirlits, Verðbréfaþings og Seðlabanka á áhrifum og þróun ört vaxandi hlutabréfaeignar síðustu ára m.a. fyrir fjármálamarkaðinn og hluthafa? Hvernig skiptist hlutabréfaeignin eftir starfsgreinum? Hvert er heildarmarkaðsvirði hlutafjár og hve hátt hlutfall er áformuð sala á nýju hlutafé (a) ríkisins b) annarra nú í desember?

Eftirfarandi er yfirlit yfir þróun markaðsvirðis hlutafjár og fjölda félaga sem skráð eru á Verðbréfaþingi Íslands.

	Markaðsvirði	Fjöldi
1991	1.635.300.000	2
1992	14.593.385.355	11
1993	19.073.302.386	17
1994	33.036.906.408	24
1995	46.965.264.759	27
1996	93.099.755.238	32
1997	148.545.000.000	51
1998	231.909.000.000	67
*1999	338.533.026.070	75

* 5/12/1999

Það er mat Verðbréfaþings að ört vaxandi þróun hlutabréfaeignar sé til hagsbóta bæði fyrir fjármálamarkaðinn og hluthafa. Fyrir fjármálamarkaðinn hefur þessi aukning m.a. stuðlað að bættum aðgangi fyrirtækja að fjármagni. Fyrir hluthafa hefur skapast ný leið til ávöxtunar og jafnframt öryggi í viðskiptum og verðmyndun hlutabréfa eftir því sem velta á hlutabréfamarkaði eykst.

Markaðsverð hlutabréfa skráðra á Verðbréfaþingi skiptist milli atvinnugreina eins og hér segir og er þá miðað við atvinnugreinaskiptingu eins og hún er við vísitöluútreikninga á þinginu.

Atvinnugreinar	Markaðsvirði
Bygginga- og verktakastarfsemi	4.912.500.000
Hlutabréfasj. og fjárfestingarf.	25.977.902.431
Fjármál og tryggingar	98.173.420.196
Sjávarútvegur	88.457.984.925
Iðnaður og framleiðsla	25.476.457.777
Upplýsingatækni	11.801.047.782
Olíudreifing	21.268.232.982
Lyfjagreinar	5.962.984.832
Þjónusta og verslun	11.307.800.548
Samgöngur	45.194.694.597

Heildarmarkaðsvirði hlutafjár á þinginu er nú um 338,5 milljarðar króna og bætast um 1,51% við vegna sölu á Landsbanka og Búnaðarbanka og um 0,17% vegna sölu á öðru hlutafé.

12. Hvað liggur fyrir um framboð af hlutabréfum nú og hvernig má ætla að þróunin verði á nætunni?

Framboð á hlutabréfum nú á næstu vikum verður um 5,1 milljarður króna vegna bankanna og um 800 milljónir vegna útboðs á öðrum hlutabréfum og stofnbréfum sparisjóða, þar af er 732 milljónum beint til núverandi hluthafa félaganna (forgangsréttarhafa). Auk þess eru alltaf í gangi útboð hlutabréfasjóða sem selja hvað mest í desember. Um horfur á framboði á næsta ári er erfitt fyrir Verðbréfaþing að áætla og ræðst það meðal annars af áformum stjórnvalda um frekari einkavæðingu bankanna og annarra ríkisfyrirtækja.

13. Er æskilegt/nauðsynlegt að gera fyrirfram ráðstafanir til að fyrirbyggja kennitölusöfnun, sem gengur gegn markmiðum um dreifða eignaraðild?

Verðbréfaþing telur að ekki sé unnt að bera saman kennitölusöfnun í útboði skráðs hlutafélags annars vegar og útboði óskráðs hlutafélags hins vegar. Þegar hlutabréf hafa verið skráð á skipulegum verðbréfamarkaði fer verðmyndun þeirra fram á skipulegan og gagnsæjan hátt. Það sem hins vegar hefur gerst við kennitölusöfnun er að óskipuleg verðmyndunarumræða hefur farið fram á tímabilinu frá útboði og fram að skráningu. Þar sem hlutabréf bæði Landsbankans og Búnaðarbankans eru skráð á Verðbréfaþingi Íslands, þá á samhliða útboði ríkisins sér stað verðmyndun á eftirmarkaði, sem hlýtur að hafa áhrif á þróun verðs í kennitöluviðskiptum.

Miðað við það söluþyrirkomulag sem kynnt hefur verið er mögulegt að einhverjir aðilar muni með kennitölusöfnun reyna að komast yfir stóran hlut í félögunum. Verðbréfaþing tekur hins vegar ekki afstöðu til þess hvort æskilegt sé að grípa til ráðstafana til að tryggja að slíkt gerist ekki. Sjá að öðru leyti svar við spurningu 8.

14. Hverjar eru helstu skýringar á tvöföldun á gengi hlutabréfa í FBA, Landsbanka og Búnaðarbanka frá því sala á hlutafé fór fram á síðasta ári, en markaðsvirði þeirra hefur farið úr um 30 milljörðum í um 60 milljarða á þeim tíma? Eru líkur á því að hlutur ríkisins hafi verið seldur á undirverði?

Helstu skýringar á mikilli hækkun á markaðsvirði bankanna eru nokkrar. Fyrst er að telja að við verðmat fyrirtækja sem sett eru á markað í fyrsta sinn er venjulega gætt varfærni um mat á framtíðarhagnaði og annarra framtíðarmöguleika sem í fyrirtækinu felast og er það gert til þess að tryggja aukna sölu hlutabréfanna og að ekki verði um verðlækkun að ræða eftir að félagið hefur verið skráð á markað. Í öðru lagi hafa bankarnir sýnt góða afkomu á árinu og veldur það verðhækkun á hlutabréfum þeirra.

Þriðju ástæðu má svo nefna þá að hlutabréf hafa almennt hækkað á árinu og nemur hækkunin rúmum 30% á heildarvísitölu Aðallista og úrvals vísitölu þingsins.

Hvort líkur séu á því að hlutur ríkisins í bönkunum hafi verið seldur á undirverði er erfitt að segja. Hugsanlega hefði mátt fá hærra verð fyrir hlutinn með tilboðssölu til fárra aðila, en það er þó ekki víst. Við dreifða sölu til almennings er mjög algengt að hafa að leiðarljósi mögulega verðhækkun bréfanna eftir skráningu á markað.

Virðingarfyllt

Verðbréfaþing Íslands hf.

Ólafur Arinbjörn Sigurðsson, lögfr.